

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

21.04.2010

м.Київ

№ 120

Сучасні математичні методи
керування рухомими об'єктами
в умовах конфлікту та невизначеності

Заслухавши й обговоривши доповідь члена-кореспондента НАН України А.О.Чикрія «Сучасні математичні методи керування рухомими об'єктами в умовах конфлікту та невизначеності», Президія НАН України відзначає важливість постановки і розв'язання проблем керування рухомими об'єктами, особливо в умовах неповної інформації, фазових обмежень та протидії.

Розв'язання широкого кола важливих прикладних задач, зокрема перехоплення цілей, спрямованих на особливо важливі об'єкти; уникнення сутичок у морських та аеропортах; «м'якої» посадки на авіаносець, керування зльотом та посадкою літака в екстремальних умовах; керування безпілотними апаратами; пошуку рухомих об'єктів; створення систем керування космічними апаратами; керування в задачах «комівояжерного» типу та інших, потребує розробки нових та вдосконалення існуючих методів керування рухом. Нові додаткові можливості в їх реалізації дають суперкомп'ютерні інтелектуальні інформаційні кластерні технології.

В умовах конфліктної взаємодії рухомих керуваних об'єктів важливу роль відіграє часова динаміка і ступінь інформованості про положення та керування супротивника, що дозволяє виробляти відповідну стратегію поведінки. Крім методів, що забезпечують оптимальне керування об'єктами, з практичної точки зору важливою є розробка методів, що орієнтовані на отримання потрібного гарантованого результату, наприклад, при проектуванні ракетно-космічної техніки тощо.

Активні теоретичні дослідження в галузі конфліктно-керуваних процесів здійснюються в США, Японії, Франції, Італії, Німеччині. На теренах СНД завжди виділялись три наукові школи: школа Л.С.Понтрягіна (Москва, Математичний інститут ім.В.І.Стеклова РАН), школа М.М.Красовського (Єкатеринбург, Інститут математики і

механіки РАН) і школа Б.М.Пшеничного (Київ, Інститут кібернетики ім.В.М. Глушкова НАН України).

Так, в Інституті кібернетики ім.В.М.Глушкова НАН України для створення ефективних засобів керування рухомими об'єктами в умовах конфліктної взаємодії розроблено низку методів, у тому числі метод розв'язуючих функцій, які чисельно характеризують якість прийнятих рішень у конкретній ситуації.

Метод розв'язуючих функцій може бути застосований, зокрема, при розв'язку задач керування в умовах ігрової взаємодії динамічних систем різної природи, а також широкого спектра задач конфліктної взаємодії, в тому числі з групами учасників. Доведено його ефективність при розв'язанні задачі «динамічного комівояжера». Застосування кластерних технологій в поєднанні з математичними методами дозволяє організувати аналіз варіантів на основі розумного перебору.

Іншим прикладом застосування методу є задача про м'яку посадку літака на авіаносець, що є задачею з фазовими обмеженнями. В результаті отримані достатні умови для реалізації процесу та створена відповідна система моделювання.

Метод за такими критеріями, як швидкодія, енергозатрати та ймовірність перехоплення, є ефективним при оптимізації взаємодії угруповань космічних апаратів.

Розв'язуються проблеми пошуку різнорідними засобами рухомих об'єктів на рубежі, за викликом та в заданому районі, зокрема, у складі тактичних груп, пошуку за кільватерним слідом. На основі білінійних марковських моделей розроблено моделюючий комплекс для оцінки ефективності пошуку.

Метод також знайшов своє застосування в авіації для задач перехоплення цілей, моделювання зльоту та посадки літака, повітряного бою та запобігання сутичкам в аеропортах.

Водночас слід відзначити, що поряд з успішним розвитком фундаментальних досліджень доцільно більшу увагу приділяти розв'язанню саме прикладних задач керування для застосування в різних галузях.

Активнішою має бути діяльність Інституту кібернетики ім.В.М.Глушкова НАН України щодо популяризації досягнень українських фахівців та їх діяльності з розробки та створення сучасних математичних методів керування рухомими об'єктами в умовах конфлікту та невизначеності, зокрема шляхом проведення конференцій, семінарів, шкіл, передусім міжнародних, та активної участі українських вчених у діяльності визнаних міжнародних організацій у галузі автоматичного управління.

Президія НАН України постановляє:

1. Наукову доповідь члена-кореспондента НАН України А.О.Чикрія взяти до відома.

Відзначити оригінальність, наукову новизну та важливість проведених наукових досліджень.

2. Вважати роботи, спрямовані на розробку математичних методів керування рухомими об'єктами в умовах конфлікту та невизначеності, одним з пріоритетних напрямів наукової діяльності Інституту кібернетики ім.В.М.Глушкова НАН України.

3. Доручити Інституту кібернетики ім.В.М.Глушкова НАН України до 30.06.2011:

3.1. Започаткувати на своєму сайті Web-сторінку для розміщення і популяризації досягнень українських фахівців і висвітлення їх діяльності у галузі розробки та створення сучасних математичних методів керування рухомими об'єктами.

3.2. Провести восени 2010 року щорічну кримську математичну школу, одним з напрямів роботи якої є теорія оптимального керування.

3.3. Забезпечити участь Української асоціації автоматичного керування в структурах Міжнародної федерації з автоматичного управління (ІФАК).

4. Враховуючи велике практичне значення фундаментальних досліджень у галузі математичної теорії керування та її застосування, вважати за необхідне в установленому в НАН України порядку започаткувати в 2011 році відповідний науково-технічний проект.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Відділення інформатики НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.Г.Загородній